

Тема 5. Особливості системи підготовки в студентському спорті України

Мета: ознайомитись із характеристиками системи підготовки в студентському спорті України; розглянути підходи до системи підготовки спортсменів у студентському спорті; набути уявлення про чинники підготовки спортсменів вищих досягнень.

План

1. Характеристика системи підготовки в студентському спорті України.
2. Підходи до системи підготовки спортсменів у студентському спорті.
3. Студентський спорт як чинник підготовки спортсменів вищих досягнень.

Ключові терміни та поняття: *студентський спорт, система підготовки, спорт вищих досягнень, масовий спорт, резервний спорт, рекреаційний спорт, адаптивний спорт.*

1. Характеристика системи підготовки в студентському спорті України

📖 Студентський спорт як активна соціальна практика з кожним наступним етапом розвитку суспільства потребує вивчення особливостей свого існування. Нові соціально-економічні та політичні умови, наявні в Україні, зумовлюють необхідність вивчення та з'ясування особливостей системи підготовки студентів-спортсменів та її порівняння із наявними фундаментальними науковими даними.

✍ Система підготовки у студентському спорті розглядається на основі її критичного аналізу та співставлення з фундаментальними даними.

📖 Основою для формування персоніфікованої підсистеми є, як і в класичному варіанті, спортсмен.

Однак на відміну від загальноприйнятих даних у системі підготовки спортсмену відведено визначений соціальний статус, який має виражене позиціонування. Тобто без об'єктивної можливості навчання у ЗВО України будь-якого рівня акредитації він не може потрапити до відповідної соціальної системи. Щодо іншої складової персоніфікованої підсистеми системи підготовки спортсменів, тобто тренера, наявні також певні особливості та протиріччя.

З одного боку, тренер як обов'язкова ланка системи підготовки спортсменів повинен забезпечити якісний процес підготовки й передумови для досягнення найвищих результатів у головних змаганнях, з іншого боку – у випадку студентського спорту наявність тренера як особи з усталеними функціональними обов'язками має додаткові завдання. Так, для більшості

варіантів організації роботи спортивного клубу чи іншого підрозділу з організації студентського спорту вишу обов'язково має виконуватися навчальне навантаження. Це створює певні протиріччя у діяльності особи, що буде забезпечувати підготовку студентів-спортсменів. Загальному процесу організації фізкультурно-спортивної роботи та підготовки студентів-спортсменів до досягнення найвищого спортивного результату притаманне різне змістове та цільове спрямування.

Як будь-яка система, система підготовки в студентському спорті повинна взаємодіяти із середовищем, в якому вона сформована.

Студентський спорт, на відміну від олімпійського, професійного чи адаптивного спорту, взаємодіє не з мегасередовищем, а з макросередовищем, яке за певних обставин можливо охарактеризувати як мезосередовище. Це пояснюється тим, що студентський спорт спрямований на цільову аудиторію студентської молоді, що значно зменшує зацікавлення інших соціальних груп цією формою існування спорту. Тому до діяльності у межах студентського спорту залучається безпосереднє та опосередковане оточення, а у випадку олімпійського, професійного та адаптивного – світове товариство.

Середовище має безпосередній вплив на організацію фізкультурно-спортивної роботи та діяльність ЗВО в цьому напрямі. Ґрунтовний вплив середовища також чинить на всі елементи групи забезпечення, адже вони перебувають у прямій залежності від соціально-економічних умов, що сформувалися в країні. Проте основний функціональний вплив має середовище на особистість студента-спортсмена, що проявляється у формуванні та забезпеченні стійкого соціального запиту на результат, який ним демонструється в змаганнях із певного виду спорту.

Для об'єктивного представлення системи підготовки в студентському спорті варто охарактеризувати основні (суттєві) відмінності структури та змісту порівняно із класичним варіантом.

📖 У структурі системи підготовки в студентському спорті наявні особливості, пов'язані із залученням до процесної підсистеми (групи забезпечення) двох елементів, а саме – нормативно-правового та кадрового забезпечення (рис. 5).

Рисунок 5 – Схема системи підготовки в студентському спорті

Перше є процесом створення і підтримки в необхідних межах конструктивних організацій системи підготовки в студентському спорті за допомогою впорядкованого впливу нормативно-правових засобів. На відміну від значної кількості законодавчих підстав для розвитку системи підготовки в олімпійському спорті в студентському спорті наявні прогалини, що не дають змоги у повному обсязі забезпечити діяльність процесних структур студентського спорту, зокрема спортивного клубу як низинної ланки розвитку студентського спорту.

Друге пов'язане із потребою комплексу дій щодо пошуку, оцінки та встановлення якісних взаємин із суб'єктами діяльності студентського спорту, забезпечення їх розвитку та самовдосконалення, унормування найму на тимчасових чи постійних умовах.

Медико-біологічне забезпечення в цій соціальній практиці спорту практично не проводиться. Реалізація напряму медико-біологічного забезпечення спортсменів є наслідком не цілеспрямованої діяльності в студентському спорті, а результатом паралельного спортивного становлення спортсменів у межах студентського спорту та інших практик (олімпійського, професійного, адаптивного спорту), за рахунок яких і здійснюється відповідне забезпечення.

Стосовно *науково-методичного* забезпечення виявлена значна кількість робіт фахівців у галузі фізичної культури та спорту, проте вони носять

локалізований характер і мають практичне значення виключно для підготовки спортсменів і команд у межах ЗВО.

Вищі рівні тренувального процесу та змагальної діяльності при цьому залишаються неохопленими. Вищезазначене дає підстави включити відповідні підрозділи до переліку актуальних напрямів подальшого розвитку студентського спорту України.

Останній елемент групи забезпечення відзначається найбільш вираженим об'єктивним змістом, адже матеріально-технічне забезпечення має критерії для з'ясування стану підготовки в студентському спорті з урахуванням соціально-економічних умов різних країн.

Для сукупності елементів, що включає навчання, виховання та розвитку, є такі особливості в умовах системи підготовки в студентському спорті.

Об'єктивні чинники, пов'язані з цільово-результативною фізкультурно-спортивною діяльністю студентів під час навчання у ЗВО різного рівня акредитації, дозволяють виділити *три рівні* їхнього залучення до тренувального процесу та змагальної діяльності (*студентський спорт вищих досягнень, резервний та масовий студентський спорт*).

Співвідношення навчання, виховання та розвитку є різним, незважаючи на умовну цілісність завдань студентського спорту.

📖 Для *масового студентського спорту* домінують завдання із акцентом на навчально-виховний процес. Із підвищенням рівня особистісних устремлінь і потреб студентів-спортсменів ця частка зменшується. Водночас зростає частка, спрямована на розвиток спортивної майстерності студента-спортсмена. У результаті на найвищому рівні (*студентський спорт вищих досягнень*), що передбачає участь у міжнародних змаганнях, включно із Універсіадами, завдання виховання спортсменів є мінімізованим.

Окремо варто розглянути елемент навчання. Порівняно із класичними уявленнями про систему підготовки спортсменів, у студентському спорті навчання вимагає значно більше уваги до своєї реалізації. Цей елемент один із небагатьох, що виходить за межі свого блоку та навіть системи загалом. Це пов'язано із тим, що основними мотивами потрапляння студентів-спортсменів до цієї соціальної практики є здобуття освіти відповідного рівня та спрямування.

Сама по собі тренувальна та змагальна діяльність, яка забезпечує в основному розвиток особистості, не забезпечить отримання вищої освіти, тобто компенсаторні механізми відсутні. Такий самий підхід відзначається і при розгляді іншої сукупності елементів (тренування, змагання та відновлення). Зі зміною мотивації студентів до занять фізкультурно-спортивною роботою та підвищенням орієнтації на досягнення високих спортивних результатів у сукупності цих елементів відбувається зміна співвідношень.

👉 Так, об'єктивно для *масового спорту* в умовах ЗВО домінуючою є навчально-тренувальна діяльність. Участь у змаганнях передбачена лише на рівні внутрішньовишівської універсіади.

☞ На рівні *резервного спорту* можна стверджувати, що тренувальна діяльність набуває ознак сталості та повинна передбачати адекватні потребам студентів-спортсменів адаптаційні зміни. Рівень змагань підвищується, а отже, і зростають вимоги до підготовленості спортсменів.

☞ Однозначно, що граничними є вимоги до підготовленості на рівні студентського *спорту вищих досягнень*, що передбачає участь у найбільш престижних міжнародних змаганнях, у тому числі і Універсіадах всесвітнього масштабу. Цей рівень навчально-тренувальних занять студентів-спортсменів за цільово-результативною спрямованістю забезпечити в умовах ЗВО складно, адже він передбачає усю сукупність елементів групи забезпечення, найвищий рівень фахової підготовленості тренера-викладача тощо. Тобто на цьому рівні студенти-спортсмени навіть за тренувальними обсягами не в змозі вкластися у нормований освітній процес вишу та потребують створення сприятливих, інколи пільгових умов.

Студентський спорт вищих досягнень повинен реалізовувати значний запит його суб'єктів у змагальній практиці, що суттєво змінює пропорції власне в бік елемента змагань. Для ще одного елемента цієї групи (відновлення) в системі підготовки студентського спорту виявлено протиріччя. Так, відновлення є обов'язковим елементом системи підготовки спортсменів, проте аналіз значного масиву даних засвідчує, що цій проблемі фахівці приділяли надзвичайно мало уваги. Виходячи із практики, відновлення студентів-спортсменів після виснажливого навчально-тренувального процесу та змагальної діяльності на рівні резервного студентського спорту проводиться на інтуїтивно-емпіричному рівні самого суб'єкта студентського спорту чи тренера-викладача. Вже на рівні студентського спорту вищих досягнень увага до елемента відновлення суттєво зростає, що зумовлене пошуком резервів для зростання результативності змагальної діяльності.

Система підготовки спортсменів у студентському спорті має значну кількість спільних ознак із класичним представленням. Характерними відмінностями є доповнення структури елементами групи забезпечення, переорієнтованістю поодиноких елементів (навчання, відновлення тощо), виділенням окремих рівнів занять студентами-спортсменами фізкультурно-спортивною діяльністю за цільово-результативною спрямованістю.

2. Підходи до системи підготовки спортсменів у студентському спорті

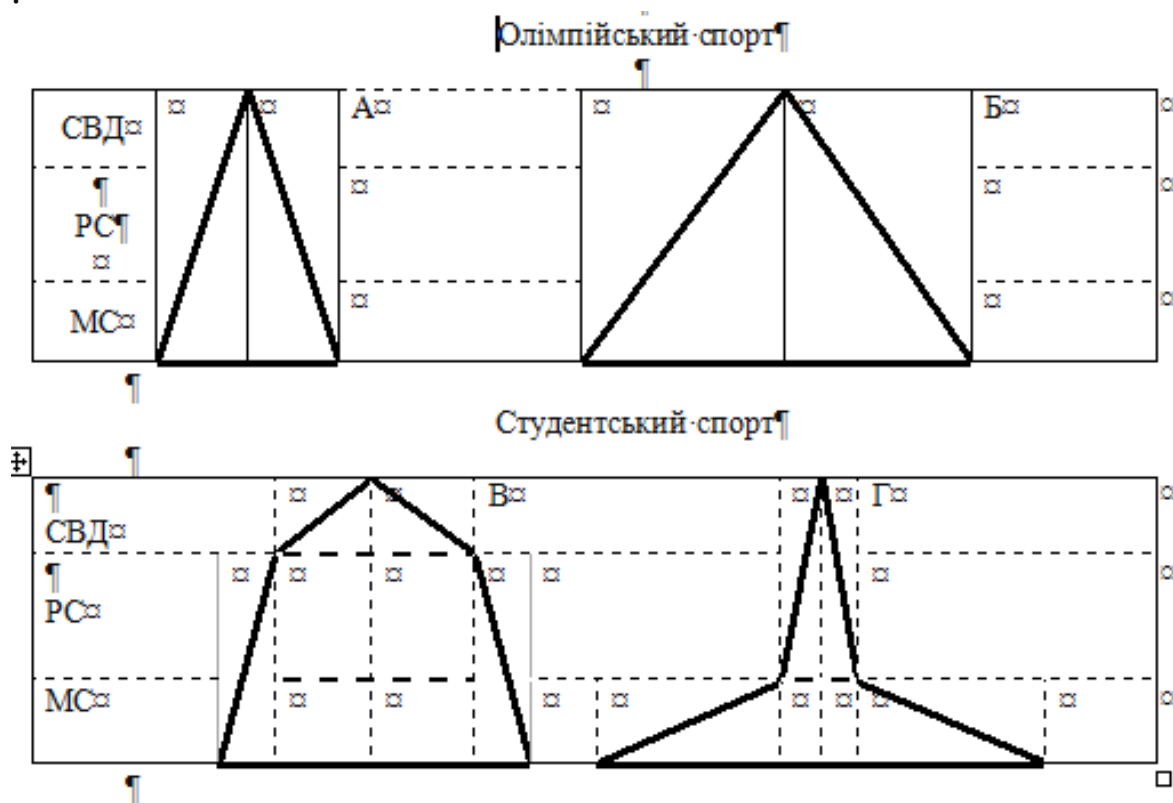
☞ Загальновідомими прикладами побудови системи підготовки спортсменів є екстенсивний та інтенсивний підходи (рис. 6; а, б). При першому відбувається залучення до масового спорту якомога більшої кількості осіб, з яких на кожному наступному етапі (резервний спорт, спорт вищих досягнень) залишаються ті, які себе найкраще проявили та мають можливості до подальшого спортивного вдосконалення. При інтенсивному підході основним є не максимальне залучення учасників та їх «природний відбір», а пошук найбільш ефективних методик підготовки спортсменів з

орієнтацією на задатки та здібності осіб, залучених до масового спорту, та надалі їх перехід до резервного та спорту вищих досягнень. Підхід до системи підготовки в студентському спорті України не може бути аналогічним до жодного із вище зазначених. Ситуація з вітчизняним студентським спортом має своє специфічне схематичне представлення (рис. 7; г).

Серед основних завдань студентського спорту – максимальне залучення до занять спортом на різних рівнях цільово-результативної спрямованості діяльності студентів-спортсменів. Однак об'єктивні показники вказують на наявність кількісної диспропорції між студентами-спортсменами на рівні масового студентського спорту та двох вищих рівнях – резервного та спорту вищих досягнень. Це пов'язано із відносно малою кількістю студентів, залучених до участі у вишівських, міжвишівських, а тим більше міжнародних змаганнях.

Свій потенціал реалізують менше 10% студентів-спортсменів, переходячи з масового спорту до резервного, з них до спорту вищих досягнень потрапляє близько 1-2%. При цій схемі об'єктивно наявні величезні втрати потенційних представників студентів-спортсменів від ЗВО на змаганнях рівня резервного спорту та спорту вищих досягнень.

Для порівняння доцільно розглянути підхід щодо студентського спорту в США (рис. 7; в). Модель студентського спорту США вважається однією із найбільш раціональних з огляду на підтримання всієї системи підготовки спортсменів до досягнення найвищих спортивних результатів.

Рисунки 6-7 – Схематичні варіанти підходів до системи підготовки спортсменів, спрямованої на досягнення найвищих результатів в олімпійському та студентському спорті:

СВД – спорт вищих досягнень, РС – резервний спорт, МС – масовий спорт, а – інтенсивний, б – екстенсивний, в – студентський спорт США, г – студентський спорт України

📖 Особливості студентського спорту США проявляються на рівні резервного спорту та спорту вищих досягнень. Для США можна спостерігати перехід більшості представників масового студентського спорту на рівень резервного спорту, що забезпечено великою кількістю видів спорту, з яких проводиться навчально-тренувальний процес, та надзвичайно розгалуженою сіткою змагань із такої ж великої кількості видів спорту. Це своєю чергою дає значне підґрунтя для реалізації та розкриття індивідуальних можливостей студента-спортсмена на рівні резервного спорту та разом із значною конкуренцією забезпечує вище кількісне та якісне представлення на рівні студентського спорту США вищих досягнень.

Національно-детермінований варіант підходу до побудови системи підготовки в студентському спорті характеризується низькою змагальністю на рівні масового студентського спорту, високою відповідальністю за результат на рівні резервного та студентського спорту вищих досягнень, значними втратами студентів-спортсменів під час навчання.

3. Студентський спорт як чинник підготовки спортсменів вищих досягнень

📖 Розвиток студентського спорту та формування успішних умов для підготовки студентських спортивних команд може сприяти посиленню професійних збірних із різних видів спорту.

Прийшовши до студентського спортивного клубу, молодий студент-спортсмен потрапляє в нову соціальну сферу: новий колектив, нові тренери – все це нові агенти соціалізації, конкретні люди, відповідальні за виховання та освіту, навчання культурних норм і зразків поведінки, що забезпечують ефективне опанування нової соціальної ролі.

У спортивному клубі при університеті соціалізація може проходити в прискореному темпі, оскільки період навчання в освітньому закладі обмежений.

📖 Класифікацію стадій соціалізації спортсмена шляхом включення його у спортивну діяльність можна пов'язати з етапами формування його спортивної кар'єри. Приймаючи цей принцип, можна виділити такі стадії соціалізації:

- а) включення суб'єкта у спортивну діяльність;
- б) заняття у спеціалізованих навчально-тренувальних групах і групах спортивного вдосконалення;
- в) перехід з аматорського у професійний спорт;
- г) завершення спортивної кар'єри.

Якщо говорити про студентську спортивну субкультуру як частину загальної спортивної культури, то не можна не відзначити, що вона носить самобутній характер. Членів одного спортивного клубу зазвичай

характеризують висока згуртованість навколо загальної ідеї досягнення високого спортивного результату для підвищення популярності свого виду спорту та свого університету, наявність власних обрядів посвячення, традицій, звичаїв і прикмет, що найчастіше передаються з покоління в покоління, певний сленг, стиль і форма одягу, можливо з емблемами спортивного клубу.

📖 Спорт вищих досягнень орієнтований на «конвеєрне виробництво» результатів у спортивних змаганнях. Такий спосіб підготовки заснований на відборі дітей у ранньому віці найчастіше за фізіологічними характеристиками на даному етапі розвитку індивіда для подальшого розвитку фізичних і функціональних даних, необхідних для високих результатів в обраному виді спорту. Далі відбувається спеціальна підготовка таких дітей у спеціалізованих спортивних установах (спортивних школах, інтернатах). Безумовно, такий підхід розроблений і застосовується на основі наукових даних і багаторічного досвіду підготовки спортсменів високого класу, він має низку переваг. Однак, поряд із перевагами можна знайти й недоліки, насамперед пов'язані з відпрацьованою роками системою поділу середовища підготовки спортсмена високого рівня та загальносоціальним середовищем. Ці недоліки проявляються таким чином:

а) певна частина молодих людей, що не потрапили з різних причин у число перспективних атлетів на ранньовіковому етапі, при створенні необхідних умов на більш пізньому етапі розвитку могли б проявити свої таланти. Хоча в більшості випадків у них немає можливості самореалізуватися у спорті, будучи не поміченими в дитячому віці;

б) етап зіткнення з реаліями життя, такими як отримання професії, необхідність влаштовувати сімейне життя, заробляти на життя відбувається під час переходу спортсмена з юнацької категорії у дорослий спорт. Тим самим останній позбавляється величезного числа талановитих атлетів, які роблять вибір на користь загальних людських цінностей;

в) уповільнення або повне виключення спортсмена із загальносоціального життя. При тривалому перебуванні його в замкнутому спортивному середовищі, що призводить до того, що фізично і психологічно добре підготовлена людина витрачає на подальшу соціальну адаптацію поза спортом невинновидно багато часу. Більш того, це відбувається вкрай важко;

г) труднощі виникають у спілкуванні з однолітками, коли для останніх серйозні заняття спортом і глибока підготовка молодого спортсмена, який готується реалізувати свої можливості на високому рівні, здаються несумісними зі звичайним способом життя. Таке відсторонення молодих людей від кола спілкування спричиняє те, що велика кількість перспективних спортсменів закінчують спортивну кар'єру до самореалізації в ній.

Студентське середовище має свою особливість. Завдяки йому можуть бути мінімізовані перераховані проблеми підготовки молодих спортсменів. Розвиток студентського спорту відбувається в нашій країні суперечливо, і на тлі популярності його в інших країнах, виглядає блідо.

Успішність підготовки студентських спортивних команд залежить від безлічі чинників і умов організації. Загалом є чинники, які в різних містах і університетах практично не помітні на перший погляд. Однак і ці подібності мають свої нюанси, які можуть впливати на спортивний результат в кінцевому підсумку.

Існує два напрями поповнення і набору: зацікавленість у переході та навчання спортсменів із посиленою підготовкою на базі попередніх спортивних організацій (в тому числі допомога під час вступу) і створення команди з числа студентів, які вступили до вишу самостійно (пошук талановитих молодих спортсменів, які, можливо, раніше займалися, з початковою підготовкою або з хорошою фізичною підготовкою і фізичними даними). Як правило, при другому шляху поповнення та створення команди відзначається більш висока згуртованість колективу й менш виражені конкурентні настрої всередині команди. Однак в тих же командах більш висока плинність кадрів, спортсменів важче мотивувати. Примітно те, що в обох випадках можна спостерігати високі спортивні результати спортсменів. Але відсоток все ж вищий у представників першого напрямку. Можна зробити висновок про те, що незалежно від організації набору команди в університетах можна отримувати високі результати, однак методи мотивації та управління командою для досягнення максимальної ефективності найчастіше будуть відрізнятися.

📖 Не обійшлося без відмінностей серед систем фінансування спортивних команд. У всіх випадках допомога від університету спрямовується на розвиток студентського спорту, але більшою мірою це стосується невеликих витрат на утримання об'єктів університету, заробітної плати тренерів. Хоча є певні вливання у спорт вищих досягнень, але їх обсяг часто не дозволяє належним чином забезпечити команду необхідними ресурсами. Забезпечення діяльності студентських спортивних команд у більшості випадків є симбіозом фінансових надходжень обласного бюджету (наприклад, Департаментів із молодіжної політики, фізичної культури і спорту), спеціалізованих центрів спортивної підготовки, шкіл вищої спортивної майстерності для спортсменів, що досягли значних результатів. Однак є команди, де переважну частину витрат бере на себе керівництво університету. Допомога спонсорів як один зі шляхів можливості збільшення витрат на потреби спортивної команди використовується, але не так часто можна на неї розраховувати.

Загальновідомим є твердження: «Для того щоб були гроші, потрібен результат». На практиці ж виявляється, що і для результату потрібні чималі вливання. Відтак логічним є висновок про нескінченну циклічність і *залежність фінансування від результату та результату від фінансування*.

Чи є можливість самим спортивним клубам заробити гроші шляхом здавання в оренду спортивних приміщень або надання платних послуг? Практично це неможливо через складність правового супроводу реалізації таких планів.

Що стосується отримання бонусів за активну спортивну діяльність у різних університетах, то, як правило, це надбавка до стипендії. Причому існує проблема, коли в разі неуспішності або навчання з повним відшкодуванням витрат, студент не може отримувати ніяких стипендій навіть за умови успішних занять спортом і досягнення високих результатів на спортивних змаганнях. Існує також програма матеріальної допомоги студентам, коли здійснюються окремі виплати за особистою заявою студента. Все це загальне, що є в кожному університеті. Але і тут є відмінні риси.

Наприклад, виплата підвищених стипендій проводиться за умови відвідування певного відсотка тренувань. Є нижня межа кількості тренувань, нижче якої виплати додаткових грошей не здійснюються взагалі. А за умови зростання відсотка відвідування вище цієї межі сума збільшується. Або призначення підвищеної спортивної стипендії проводиться за конкурсом на підставі надання документів на підтвердження про високі спортивні результати. Також надбавки до стипендії можуть мати три ступені, суми яких значно різняться. Їх призначення проводиться за конкурсом відповідно до набраних балів, що призначаються за результат.

За умови високих спортивних результатів і проходження за великим конкурсом серед спортсменів можливий варіант отримання обласних і міських виплат.

В Україні професіоналізації спортивної діяльності серед студентів немає, яку можна спостерігати в зарубіжних університетах, де за рахунок своїх стипендій студенти-спортсмени можуть оплачувати собі навчання. Що стосується оплати медичного забезпечення, то тут у всіх випадках однакова ситуація: окремої підтримки немає, проте є можливість включити додаткову статтю витрат у кошторис або бюджет.

 Критерії відбору в команду. У більшості випадків студенти з команди – це люди не тільки з початковою підготовкою, а й з підготовкою більш поглибленою в обраному виді спорту. Також створюються змішані типи команд: початкової та більш поглибленої підготовки (СФУ). У цьому випадку існує як окрема, так і спільна підготовка в тренувальному процесі.

При виборі характеру керівництва командою перевага надається демократичному стилю як найбільш прийнятному. Важливо, щоб між тренером і спортсменом була довіра. З цим не можна не погодитися, адже успіх у спортивній діяльності – це тонка грань фізичного та психологічного самопочуття і підготовки спортсмена, завдяки якій він може проявити свій спортивний талант. Щоб розвинути такий талант, тренеріві необхідно знати індивідуальні особливості, знаходити потрібні підходи в роботі з вихованцем, що неможливо без певного взаємного позитивного й довірливого ставлення.

Яким же має бути студентський спорт – аматорським або професійним? Студентський спорт переважно повинен розвиватися в аматорському напрямку, тобто ставка має робитися на масовість. Але це не означає, що існує відкидання ідеї створення команд високого класу. З великої студентської команди талановиті проб'ються далі. Тобто масовість

студентського спорту – це необхідна основа для створення професійної спортивної студентської команди, яка може стати необхідним резервом для поповнення національних збірних.

Рекомендації щодо поліпшення умов і чинників організації та підготовки студентських спортивних команд.

📖 Розвиток студентського спорту здатний згладити прогалини існуючого порядку «виробництва» спортивних результатів у середовищі молодіжного спорту. Можливість досягнення високих спортивних результатів на базі грамотно сформованого спортивного середовища з належною інфраструктурою, а також середовища для активних занять фізичною активністю дозволяє:

- ✓ підвищити популярність здорового способу життя завдяки постійному перебуванню студентів-спортсменів серед студентського загалу університету;

- ✓ виявляти спортивні таланти на більш пізніх етапах спортивного вдосконалення (17-18 років) і розвивати їх до професійного рівня, у тому числі й до резерву національної збірної;

- ✓ продовжувати спортивну кар'єру молодих людей, які можуть успішно поєднувати її з отриманням вищої освіти;

- ✓ пом'якшити соціальну адаптацію спортсменів професійного класу після завершення спортивної кар'єри.

👉 Для максимально ефективного вирішення вказаних вище завдань студентського спорту необхідно:

- а) мати відповідну матеріально-технічну та кадрову базу;

- б) провести оптимізацію поєднання професійних занять спортом із навчанням за обраною спеціальністю за допомогою гнучкого графіка занять, надання якісних умов проживання та харчування, а також необхідних умов для самостійної роботи студентів-спортсменів;

- в) розробити найбільш прийнятний календар спортивних змагань з урахуванням особливостей навчального навантаження, при цьому надавши студентським стартам цінність як значимим суспільним подіям;

- г) зробити основою формування команд принцип справедливості у виявленні кращих, забезпечити прозорість відбору та просування спортсменів.

👉 Безумовно, побудова успішної системи підготовки студентських спортивних команд високого класу – справа, що не вирішується в короткі терміни. Однак для того, щоб рухатися в бік модернізації цього суспільно-значущого феномена, необхідно намітити план першочергових заходів. У зв'язку з цим можна запропонувати такі положення, що носять рекомендаційний характер:

- а) необхідність фінансового і податкового стимулювання діяльності та розвитку спортивних організацій, що створюються в освітніх установах;

- б) забезпечення інтеграції систем спорту в освітніх установах за спеціалізованою спортивною підготовкою в університетах, а також забезпечення наступності цих систем;

в) організація оптимізованої системи управління спортом в університеті;

г) залучення університету та його бази для включення наукових знань і розробок у систему технологічного та матеріально-технічного забезпечення студентського спорту, супроводу тренувального процесу;

д) розвиток системи громадських спортивних інструкторів серед студентської молоді;

е) розвиток в університеті спорту для студентів з обмеженими можливостями;

ж) формування інформаційно-пропагандистської програми із залучення студентів до активних занять спортом;

з) організація на базі спортивних комплексів надання студентам супутніх послуг (медичні, косметологічні, організація здорового харчування, спортивні аксесуари, одяг, атрибутика).

Студентські спортивні команди високого класу найближчими роками можуть стати відмінною платформою для створення міцного резерву для спорту вищих досягнень. З огляду на кількість здобувачів освіти у ЗВО та беручи до уваги власний досвід і найбільш успішний досвід зарубіжних країн, студентський спорт може вийти на новий, більш високий щабель розвитку. Однак для цього необхідно поліпшувати умови та чинники функціонування студентських спортивних клубів.

Обов'язковими для існування студентських спортивних команд є: наявність матеріально-технічної бази, що відповідає нормам і сучасним стандартам; наявність підготовленої кадрової бази, оптимізованого функціонування суміщеної системи навчання за фахом і тренувального процесу; наявність оптимального спортивного календаря з урахуванням підготовки на різних рівнях; верховенство принципу справедливого відбору. Крім цього, необхідна спільна інтегрована діяльність студентських спортивних клубів та організацій по роботі зі спортсменами юнацького віку, готових у майбутньому суміщати навчання і заняття спортом.

До того ж необхідно пам'ятати, що основним поштовхом до розвитку університетського спорту буде економічна складова – фінансове й податкове стимулювання як самих спортивних організацій, так і організацій, які надають підтримку.

Важливим напрямком є суспільний, спрямований на масовість студентського спорту та залучення студентів до здорового способу життя. Це і розвиток системи громадських спортивних інструкторів, і створення комплексу на базі університету з надання додаткових послуг, і розвиток спорту для студентів з обмеженими можливостями. Ще одним перспективним напрямком є залучення наукової бази університетів у систему супроводу тренувального процесу.

? Питання для самоконтролю

1. Які протиріччя наявні в системі підготовки у студентському спорті?

2. Які особливості відзначаються у структурі системи підготовки в студентському спорті?
3. Охарактеризуйте два елементи у структурі системи підготовки в студентському спорті.
4. Охарактеризуйте медико-біологічну складову в структурі забезпечення підготовки в студентському спорті.
5. Охарактеризуйте три рівні елементів навчання.

Тести

1. *Що є основою для створення персоніфікованої підсистеми в системі підготовки в студентському спорті?*
 - a. спортсмен;
 - b. Комітет з фізичного виховання та спорту;
 - c. студентська спортивна спілка.
2. *Хто залучається до діяльності у межах студентського спорту?*
 - a. безпосереднє оточення;
 - b. опосередковане оточення;
 - c. відповіді а, b.
3. *Хто залучається до діяльності в олімпійському, професійному та адаптивному спорті?*
 - a. світове товариство;
 - b. Міжнародна федерація університетського спорту (FISU);
 - c. Міжнародний олімпійський комітет.
4. *Укажіть два елементи в структурі системи підготовки в студентському спорті:*
 - a. нормативно-правового та кадрового забезпечення;
 - b. нормативно-правового та фінансового забезпечення.
5. *Які три рівні залучення студентів-спортсменів до тренувального процесу й змагальної діяльності існують?*
 - a. студентський спорт вищих досягнень, резервний, масовий студентський спорт;
 - b. студентський спорт вищих досягнень, адаптивний, масовий студентський спорт.
6. *Які завдання ставляться у масовому студентському спорті?*
 - a. реалізація навчально-вихованого процесу;
 - b. підвищенням рівня особистісних можливостей і потреб.
7. *Укажіть три рівні елементів навчання в студентському спорті:*
 - a. масовий спорт, резервний спорт, спорт вищих досягнень;
 - b. масовий спорт, адаптивний спорт, спорт вищих досягнень;
 - c. масовий спорт, рекреаційний спорт, спорт вищих досягнень.